

A N O S A T E R R A

IDEARIUM DAS IRMANDADES DA FALA

REDAICION E ADEMINISTRACION

Rúa Real, 36 - 1.º

A CRUÑA

PRECIOS DE SUSCRICION

Na Cruña, mes 40 céntimos. Fora, un ano
6 pesetas. América, un ano 8 pesetas.

PAGOS ADIANTADOS

ANO XI

1.º de Xulio de 1927

Núm. 238

AO DECORREL-OS DIAS

Ocupa atualmente a atención dos inteleituás galegos a Residencia de Estudantes en Compostela. Parece ser que a cousa vai por un camiño que fai concebir moi ledas e seguras espranzas de que será unha realidade. Elementos universitarios, intelectuás e xornás, con especial e prausible empeño «El Pueblo Gallego» veñen realizando unha labor aitivísima en favor da consecución da idea. Vénense incluso arrecadando diñeiros e estudando pranos e lugar onde ha de ser erixida. A esas voces que arelan a realización d'unha idea que nos parece excelente temos que engadir tamén a nosa de alento para quens teñen entre mans a misión preparatoria e de desexo por que logo sexa un feito a constitución da Residencia.

O chegar a facer a Residencia diría moito en favor do bon nome da cultura galega e sería para ésta unha base grandiosa de desenrolo, aitividade e progreso. Xa o exempro xeneroso que ven dando o Seminario de Estudos Galegos é mostra real do que poderíase facer dende a Residencia. O matiz cultural que xá ten a vida compostelán acadaría novos e fermidabres elementos e o desexo de facer da vella Compostela a capital intelectual de Galicia tería adiantado notabremente.

Craro está que ao mesmo tempo que a fundación da Residencia habería que facer outros labores de complemento como son dentro da mesma Universidade unha ecolma meditada dos elementos directores tirándolle certos aspeitos que hoxe ten de caciquismo e tamén de incapacidade. Unha labor completa e xurdía de seleición aparelada con feitos que puxeran en constante e xurdía fororación toda crás de elementos de cultura que pregaran firmemente, barudamente a outura cultural da nosa terra representada fidelmente pol-a Compostela grandiosa que en tempos de Xelmírez e outros xa irradiou pol-a península e cuío nome foi admirado en todo o mundo.

N'un feito así quixéramos ver plasmadas as arelas renovadoras e culturás que hoxe latexan na vida de Galicia e da que son mostras os traballos que se veñen facendo para constituír a Residencia.

Queda manifestado craramente o noso pensamento na custión e tamén queremos indicar a nosa conformidade co dito por Paz Andrade en «El Sol» de que ao mesmo tempo que se pensa e acadar os elementos materiás para fundar a Residencia hai que pensar en atopar o home que sexa capaz de a dirixir e ourentar por vieiros de grandeza. Non deixa de ser un probrema que meresce delida meditación e estudo e no que deben parar mentes os encarregados de dar cume a idea da Residencia que arelamos axiña convertida en xurdía realidade.

F E I T O S

No 1914 os ingleses ocuparon Bagdad; no 1918 saíron do Egipto e, o igual de todol-os conqueredores dende os Faraós da XVIII dinastía hastra Bonaparte e Mehemet Alí, puxeron a man riba da Siria e Palestina. Morreu o imperio turco e o xeneral Milne fixo, en dono e señor, a policía en Constantinopla.

Pol-o 1925 un pai da descendenza de Mahoma, Hussein, e dous de seus fillos Jaïçal e Abdallah, reinaban na Meka, no Irak e na Traxordania respectivamente. Os ingleses dende Bender-Abbas fóronse metendo na Persia de tal xeito que pol-o tratado de 1919 imposto por sir Percy Cox, quedou o país na dependenza británica. En pouco tempo xenerales e coloneles mandaban en Baku, en Tashkend e nos oasis de Bukhara e Khira: o cerne d'Asia Central.

No Afghanistan os emires cobraban unha renda de tres millóns anuais de bô ouro inglés.

Na India, arredor de setenta millóns de musulmans, enrabechadamente anglófilos, eran a millor garda pra manter asoballadas as infinidas costelaciós dos pobos afeitos a unha longa hestorea interior; un virrey tiña o costume de dizir qu'a Universidade mahometana de Aligarh significaba pra Inglaterra a forza de duas divisiós escolleitas. Contudo a India espertaba. Mais abondou con que Xorxe V cando foi coroado en Delhi (1911) dixera ós patriotas: «Espranza!» pra que preto d'un millón d'indios pelexando na Asia anterior arroinaran o Imperio turco en proveito de Londres.

En canto ô mais arredado Oriente estaba o Xapón, vixilante.

O panarabismo servindo a Inglaterra. O eslavo afastado do Pacífico e xa ferido nos aasis d'Asia Central. En fin de contas un ensou como endexamais soñara o Lord Beaconfield.

1922. Mustafá Kemal desfai ós gregos en Smirna. Xurde unha nova Turquía que sabz

gardar Mossoul e entenderse cos bolcheviques. O tratado de Lousana foi a derrota de Ingraterria na Asia anterior, consagrando os trunfos d'Ismet-Pachá.

Os Wahabitas atacan a Hussein, e Ingraterria tén que concertar co xefe beduíno representante do vello Islam sinxelo, un tratado pra gardar a Traxordania e o Yrak. No Xaneiro do 26 Ibu Sasud o fillo do deserto, faise co-roar na Meka rei do Hedjâr.

En Santos do 1919 unha volta ofensiva animada por un espírito espertador das mais fondas arelas raciales, foi guiada pol-os bolcheviques. Os ingleses dinantes que a Persia perderon a Asia Central.

No mesmo ano grande movemento no histórico paso de Khaïbar, o camiño que leva sobre da India as invasiós do Irán. O Emir do Afghanistan, Amanullah, xa non quer diñeiro inglés. Non pasou, mais pol-o tratado de Kasvalpindi esborralouse a tutela británica en Kaboul.

Eende 1885 (primeiro congreso nazonal) a India tén abancado a rego na sua angueira. No 1918 outro congreso demanda a autonomía n-un prazo de dez anos. Loitas en Delhi, en Lahore, en Amritsar: n-ista derradeira o xeneral Dyer ametrallou centos d'indios en xuntanza pacífica. Tivo un ascenso mais o lugar é, dentón, centro de crecedeiros pelerinaxes nazonales a Rabindranath Tagore devolveu as condecoraciós inglesas.

Londres acordou unha Constitución con Cámara e Concello d'Estado (1925). Mais ós nazionalistas soilo seguiron a verba do *Mahâtma* Karamchand Gandhi. Cando foi preso sucedeuno Das. O pior pra Ingraterria foi o trunfo de Mustafá Kemal: os musulmans da India xa non son amigos dos ingleses.

Inglaterra axudou o trunfo de Xapón sobre Rusia. A alianza seguíu hastra 1924. Entre Norte América e o Xapón, Inglaterra xuntouse ca primeira.

Toda a Asia trema c'un abrete novo das

vellas forzas raciaes. A coroación de Riza Khan estivo presente un discipre da relixión de Zoroastro: os persas gábanse do seu pasado aquemenide, partho e sassanida.

Dende 1905 vai medrando o sentimento par-turanista, que xunta turcos, tártaros, turcomanos, mongoles siberianos e chinos, hastra marios, búlgaros e fineses e baltos no culto dos scythas, dos hunnos e dos mongoles. Os fillos da estepa lémbrense de Atila, de Gengis Khan e Kubilai Khan que foi visitado por Marco Polo. O Islamismo pr'os turanios è un feito desmaziado d'onte. A Tríplíce Musulmana (Turquía, Persia, Afghanistan) sinte o bater de dous sentimentos: a patria e a forza do sangue. Cada descuberta arqueolóxica dá nova lume ós dous sentimentos. Edades recuadas da hestorea alomean de novo no tempo presente.

O grande animar è Rusia. Seu poeta Alexandro Blok canta: «Sí, nós somos scytas; sí, nós somos asiáticos d'ollos famentos». Turcos, persas, afghanos, indos, annamitas, chinos, tibetanos, todol-os pobos que traballan a terra ou cruzan pastoreando os infindos chaos outos e se fixan nos oasis, teñen relacións con Moscú e d'il toman o santo e seña. O «péril jaune» dos discursos académicos do final do XIX e xa outra cousa mais forte, mais creadora e chea de insospeitadas direccións.

R. OTERO PEDRAYO

Labor de conferencias galeguistas

Hai na nosa Terra unha gran intensificación vida cultural, qu'antre outras cousas, maniféstase na fundación de numerosas sociedades que aos seus fins recreativos, artísticos ou deportivos, xuntan un labor d'istruzione popular, por certo ben dina de loubanza. Imitando iste eixemplo, outras sociedades antigas, precuran tamén facer o mesmo, abrindo cursos de conferencias e celebrando outros autos d'esta clás.

Invitados por algunhas d'estas sociedades, os nosos irmaus d'Ourense, Ramón Otero Pedrayo, Florentino L. Cuevillas e Vicente Risco, levaron a moitas vilas d'aquela provincia a inquedaanza galeguista,

indo espallar ali os resultados mais importantes dos estudos que s'están facendo encol de todol-os aspectos da vida galega.

Así, no que podemos chamar curso actual, déronse as seguintes conferencias:

Na sociedade Cultural - Deportiva do Carballiño, disertou Otero Pedrayo sobre O Sete-estrela no Escudo de Galiza, estudando maxistralmente ao seu aspecto xeográfico, histórico e no seu valor de porvir, as sete cidades do noso antigo Reino.

Na Sociedade Cultural Curros Enríquez de Celanova, deu Vicente Risco unha conferencia encol da Mitoloxía popular galega, e Florentino L. Cuevillas Dos Castros e das parroquias de Galiza, demostrando a supervivenza da organización castrexa nas parroquias outuás.

Na «Juventud Republicana», da Cidade d'Ourense, onde houbo tamén un interesante ciclo, falou Otero Pedrayo encol d'Eduardo Pondal, que foi un fermoso estudo do noso gran poeta.

Pol-o derradeiro, organizada por uu grupo de galeguistas antusiastas, houbo unha conferencia de Vicente Risco, que falou da Renacencia do idioma galego, no Casino da Rúa de Valdeorras, sendo orixe esta conferencia da formación d'un agrupamento galeguista n-aquela vila.

O éisito d'estas conferencias foi ben grande, e podemos agardar que no ano que ven vólvese repetir con mais intensidade iste labor.

UN OBSEQUIO

O noso bôn amigo D. Santiago Liste Mourrenza livo a amabilidade de nos enviar uns fermosos cinzeiros anuncio da casa Félix Ruiz e Ruiz de Herrera da que el è representante.

Agradecemos sinceramente ao querido amigo a sua xenfileza.

Non deixe de mercar

COUSAS por CASTELAO

Prezo CATRO pesetas

CONTOS DE NENOS

A MORTE BRANCA

AINDA un conto de mortos. O do meu pirmeiro encontro ca morte. Lonxe do medoñentos valados do cementerio, lonxe da treba da noite e do silencio da soedade. O encontro ca morte branca e morta que dun súpeto espanto albeiga e mata o *noso* medo.

Denantes: O medo nocturno ôs homes de pedra dos cadaleitos de San Francisco. O cheiro da mesa moura e dourada na que un día xoguei a alturiña hasta decatarme de que estaba en col da mesa dos mortos. O sabor d'aquelas mazáns que me dou a criada de doña Pepita e que fá eu comendo po-lo pasillo cando vin a Doña Pepita entre a lus das lampariñas de aceite. A friaxe dos xionllos o saber que debaixo das laxes da eirexa estaban apodrescidos. O sonido nas tardes de chuvia da campaiña do enterro que vai po-la rúa. E a visión horrenda da páxina do *Tesoro del Artesano* que tiña pintado un esquelete con todo-los seus hósos. Pouco mais pero, nas conversas da plazuela, eu tiña visto moitos mortos.

- Hoxe ollei un morto, tiña un ollo aberto e outro pechado. Era o afogado de Etribela. Os peixes coméranlle xa as máns.

- E onde estaba?

- N-unha mesa.

- Mintireiro, Ollouno o Pantrigo e estaba na cama. Ti non o viches.

- Pero ti tampouco miraches ó señor Benito cando o colleu o trén.

- Nin fi, que inda non naceras.

- Pero contoumo o meu pai...

Da man da miña tía percorría os longos pasadoiros do Hospicio - paredes roxentes po-las friseiras invernizas, brapura fanada de mesas con hule, cheiro de caldeiradas *en serie*, camas en ringieira como bancos de escola, roladas de nenos macios, monxes, amas- e no cabán estreito dos berces un recanto mais quente e mais ensoleizado n-unha camiña limpa un neno loiro a dormir, froliñas vermelhas no embozo, un ama a dar o peito a outro neno loiro sentada pé do leito n-unha silla de palla, no clarín das cortinas rayolas de sol, toco cheio d'unha amabre brancura de fogar.

- Dalle un bico a este anxeliño, mira que bonitiño está, meu probe.

De súpeto a friaxe d'unhas meixelas na quentura dos meus beizos. Eu bicara a un neno morto, bicara a un morto, pero non me gabaría de elo cos rapaces da plazuela.

XOSÉ FILGUEIRA VALVERDE

Don Francisco García Olano

TIVÉMOL-o grande pracer e honor de recibir a visita do señor Francisco García Olano ex-presidente do Centro galego de Bós Aires. Ven a pasar unha tempada de repouso na Terra despois de longos anos de labourar constante na Arxentina. O seu paso pol-o Centro deixou froitos benfeitores de galeguismo e protección aos nosos emigrados. O seu nome é fondamente fondamente respetado e querido entre aquela colonia galega. En todo momento que se tratou de facer algún traballo que redundase en beneficio de Galicia ou dos galegos exilados o señor García Olano co seu traballo e co seu peculio contribuiu sem-

pre con entusiasmo e devoción pol-a boa obra.

E dos galegos que levan a Galicia dentro da alma e pensan e labouran por un porvir mais venturoso para ela. Un verdadeiro patriota na mais exaita aceición da verba. Figura, non podía ser menos tratándose d'unha obra fondamente galega, entre o grupo «Céltiga» que xa conocean os nosos lectores,

As nosas primeiras verbas de presentación breves pero verdadeiras do espírito do señor García Olano, hanse ampriar devagariño, con calma pois son moitas as cousas que con él temos de falar. Nas caixas iste número non queremos deixalo sair sen que leve un cordialísimo saúdo de ben chegada e agarimo para o distinto e querido compatriota.

AIRES DE FORA

As derradeiras eleccións irlandesas acusan d'un xeito indubidable que os nosos irmáns de Raza, aínda arelan unha total independencia da súa Patria. Unha libre República irlandesa. Os elementos extremados do nacionalismo que acaudilla o Apostol De Valera, os nacionalistas e republicanos conquistaron maior número de postos dos que tiñan nas Cámaras. Entroques os gubernamentales perderon bastantes.

Vede a grandeza e a forza que encerra o ideal nacionalista fortemente sentido. Nin o réxime tan ampliamente coucesor que Ingraterra deu fai pouco á vella Irlanda, constituída hoxe en Estado libre, conseguiu apagar o lume sagro do ideal irlandés, as arelas patrióticas que o pobo celta leva enaiadas no mais fondo da súa alma colectiva e individual. E xa este é un problema tan vivo de tanto arraigo vital no pobo irmán que co'a tenacidade patriótica apóstolica e mártir á que nos ten afeitos conquistará andando o tempo o comprobante trunfo do seu ideal. E a grandeza das ideas e encol de todo das ideas xenerosas que se sinten rexamente, consentemente que sempre se impon e terá de impoñerse por riba de todo oustáculo malsano e entorpecedor.

Tamén o Exipto non perdeu aínda as esperanzas de se constituir en Estado libre. Andan agora os elementos directores conversando con Ingraterra para conquistar total independencia.

Ó Exipto é algo grandioso, admirabile, na historia da civilización mundial e un pobo que tanto infruiu no mundo non se resíña a vivir unha vida dependente. Lonxe da metrópoli ten mais e millores disponibilidades para se independizar, que a Irlanda, illa británica.

Resulta admirabile a tenacidade con que defenden o seu preito, a súa vida, estes pobos dependentes do gran Imperio británico cuia política sempre vixiante e

previsora failles concesións, como non fai ningún outro Estado opresor, pero que non conquiren apagar totalmente a voz patriótica dos pobos da súa dependencia.

E si está é así n'un réxime de concesións e liberdades ¿que non será nos pobos que viven morrendo baixo reximes completamente opostos ao inglés?

VÍCTOR CASAS

Un novo arzobispo para Compostela

XA está desinado o novo arcebispo que ocupará o posto que honraron tantos preladados galegos de gloriosa lembranza do que compre destacar nos derradeiros tempos pol-a súa siñificación e amor pol-a terra o chorado patriota Lago González.

O reverendo Padre Zacarias Martínez coñecido d'abondo na eirexa hespañola e na literatura é o desinado. Non se atopou pol-o visto ou non se quixo atopar un galego. De non ser así, opinión na que abondamos sempre somentes desexamos que o novo arcebispo seipa decatarse do posto que vai ocupar en relación ao país onde ten asento e que a súa actuación rinda n'este aspecto da vida os maiores énficos para Galicia.

Mosén Jacinto Verdaguer

CUMPRÍUSE agora o cincuenta aniversario da publicación do famoso poema épico «Atlántida» do eximio catalán mosén Jacinto Verdaguer. Neme cume da gloriosa literatura catalana para nós de fonda devoción.

En Cataluña e en varios sitios da Hespaña téñense celebrado homenaxes de admiración ao autor da «Atlántida». Representando o que representa para a nosa entrañable irmá Cataluña o xurdio nome de Jacinto Verdaguer non podía fallar a nosa voz e latexar do noso corazón en xurdia explosión de adhesión fervorosa.

E ao manifestalo así honramos as nosas columnas publicando un conto inédito de íntima relación con nosco, do admirabile e sabio autor da Atlántida un dos poemas épicos mais admirados da literatura mundial en todos os tempos.

O H E R D E I R O

“Van pr’ala cincoenta anos, tal día como hoxe os fai, que aconteceu o que agora vai escoitar.”

Así comenzou aquil serán o Tío Antón “O Herdeiro”, meu vello amigo o enterrador de Vilar de Silva, namentras que a sua faca iña picando unha folla de tabaco.

“Miña casa -proseguiu- sen ser rica, arranxábase ben. Terras non fallaban, gando tampouco; aceite (1) e trigo collíase pra todo o ano, e meu pai tiña feito os seus cartiños traballando aló nas minas, si ben e certo que a sua saude lle custou, pois, cando morreu, levaba mais de tres anos no leito sen se mover. Ricos non eramos, mais as xentes do lugar aseguraban que miña nai gardaba, por encárrago do vello, unha ola de cartos. Eu endexamais os vin. Ricos non eramos, mais a sona levabámola. E hastra a xente me deu en chamar o “Herdeiro”. D’ahí ven meu alcume.

Tiña eu pol-o entón o redor de once anos.

Dos beizos de meu pai ouvira que na “pala” (3) de Trasmonte vira na sua mocidade unha valente ranha con sete ranchiños, brancos como folerpas de neve. O diaño, feito curiosidade, abizorou en nos, é, denantes de o sol por, fun aló en compañía d’outros rillotes do meu tempo. Mais non pudemos chegar á “pala” pois cando tiñamos pasado a fraga d’Enriba de Cobas, topámol-os vampiros (2).

Nos endexamais víramol-os vampiros, a non ser a sua roupa ao sol nas mañás de vrau. O medo fivo man de nos, e nosos beizos se non moveron. E inda foi meirande, cando certamos a ver, por baixo de

nos, un home deitado, coa cabeza o ár, despeitado, flaco como o demo, c’os ollos afundidos, a camisa esnaquizada, pantalóns sen fondo, e espido de pé e perna. Non tiñamos visto os vampiros, mais aquil era un d’eles. Eu non sei si ha no mundo quen alanque tanto como nos alancamos entón. ¡Valentes gargalladas houbo, pol-o aquel do noso medo, cando chegamos o “Xogo d’os Tolos”.

* * *

Nos tiñamol-as cabras pra o día seguinte, e como percisaba sair moi cedo, fun dormir o cortello cabo d’as miñas, na compañía do León, vello can gardador. Non sei canto tempo levaba, cando vin a dona d’un home que desentrambilicaba a porta da miña casa con moito tento. Abriuse a porta e enton vin... vin o vampiro, espido de pé e perna, co’a cabeza o ár e os ollos afundidos e brillantes..., e alá, o fondo, a carón do lâr, miña nai coa sua cariña de santa, durmindo tranquia no escano. Ollouna dende o lintel, e logo, pasenñamente, foise chegando a ela.

Eu estaba arripiado. Quixen berrar, e non puider; quixen correr cabo d’ela... ¡Tolaría!... estaba afado de mans e pernas. Miña nai rebuliu. O vampiro ergueu a mau na que briaba un coitelo... eu reforciame pra me ceibar d’aquil endemoñado cárcere... ¡morría d’auguria!... baixou o coitelo... por fin din un berro, e... ¡esperteil.

O León tiña deitada a sua cabeza no meu peito. Pouco tempo despois, apertado ao can, voltei a dormir.

* * *

Meu amigo restou calado. Pol-a sua enrugada cara correu unha bagoa, e nos seus beizos pretos, morreu un salouco. Logo, estremecéndose todo il, con voz de soterrado, engadeu: “Cando m’erguín atopei a velliña degolada no escano.”

LEUTER G. SALGADO

Villagarcía

(1) E iste posibelmente, o úneco pobo do val de Valdeorras que fabrica aceite. Pouco e de ruín presentación, non deixa de ser agradabel, gárdano en potes de ferro fundido.

(2) A Verba *vampiro* non-a empregan no seu verdadeiro senso; refrese mais ben a moínantes e xente perseguida pol-a xusticia: xentes de malver. Non embargantes, a sua presenza esperta un ár de superstición que abrangue a xente e mais o gando.

(3) *Pala* e o nome local de coba. As duas mais interesantee estan medidas e catalogadas. N’unha figuen escabaciós inda que sin éisito.

A festa da poesía e da música galegas

COINCIDINDO c'os festexos do Corpus houbo n-Ourense unha festa da Poesía e da Música galegas que foi un verdadeiro eisito tanto pol-o número de traballos presentados ô concurso como pol-o resultado da velada que tivo lugar no Teatro d'aquela cidade.

N-iste auto léronse as poesias premiadas das qu'erán autores os nosos amigos e colaboradores Fermín Bouza Brey, Augusto Casas e Xavier Montero y-executaronse as obras musicales que tiveron premio e qu'erán feitura dos señores Lozano Bartolomé e Fernandez Amor.

Tomou parte na festa o poeta da raza Ramón Cabanillas quen leu unhas cuartillas nas que espricaba a sinificación da festa e que recendían d'agarimo a cidá das Burgas. Logo recitou a poesía titulada «O relembro do clan», recordando entusiastas ovaciós.

Pronunciaron dous fermosos discursos Basilio Alvarez y-o noso distinto amigo Ramón Otero Pedrayo. O primeiro layouxe de ter que falar n-unha língoa que non é a galega e cantou os engados do noso idioma en verbas sinxelas e bariles.

Tratar de resumir o discurso de Otero Pedrayo e empresa difícil pra quen non teña a poderosa maxinación do noso querido colaborador. En parrafos admirabres glosou os tres motivos da cantiga popular que sirveu de tema no concurso da poesía: O Cristo, a Ponte y-as Burgas. Fixo un paralelo entre a capela do Cristo d'Ourense y-a Torre da Berenguela de Santiago, e n-unha sobribe invocación a nosa terra dixo que Galicia é un enorme corazón no que non cabe a división artificial en provincias feita por xentes alleas a nos e incapaces d'enxerguer as nosas arelas; e derradeiramente desinou con verbas acesas a personalidade do noso gran poeta Ramón Cabanillas a quen proclamou como poeta civil de Galicia.

En resumen, unha festa enxebremente galega, chea d'engado e de agarimo que sirveu pra pôr de releve o entusiasmo cada día mór que sinte a xente pol-as cousas da nosa terra.

Galicia na Academia Hespañola

DESPOIS do nomeamento de Cabanillas e Cotarelo para académicos de número en representación do idioma galego acaban de ser nomeados correspondentes o señores Eladio Rodríguez González e Euxenio Carré Aldao. O noso criterio n'esta custión deixamolo xa ben definido e cúmprenos somentes agora dar a nosa opinión. Dos derradeiros nomeantes. Certamente que para académicos correspondentes hai en Galicia literatos entre as letras galegas con meritos indiscutibles mais como número o nomear estaba limitado naturalmente, a dous, os desñados son do noso profundo agrado pol-a labor ben conosciada de todos que realizan na literatu.a galega.

Entre o extenso número de escritores novos academizabres, os señores Rodríguez González e Carré Aldao ocupan lugar ben preferente e sendo eles os desñados por quen liña a facultade de o poder facer, a nós réstanos somentes ollar con compracencia a súa desñación, cobizar que a labor pue realicen sexa benficioza e enviarlles os nosos mais cordias parabens.

A FENESTRA

*Vaste pra lonxe, i-eu quedo
toda morta de pesares;
arripiada de medo.*

*Na fenestra debruzada,
hei d'agardar día e noite,
vran e inverno, a tua chegada.*

*Se, cando volvas, n'estou,
non pergundes ós veciños
qué novo amor me mudou.*

*E se coidas que fuxín,
vai busca' o enterramento,
e pergúntalle por mín.*

AVELINO RODRIGUEZ ELIAS

DO HOMENAXE A CABANILLAS

Por razóns de axuste no derradeiro número non puidemos publicar a fermosa poesía que Cabanillas lêu no seu homenaxe de Vigo. Porque queremos que quede na colección de A NOSA TERRA e para coñecemento dos nosos lectores honrámonos hoxe coa súa publicación:

Na emoción e ledicia de esta hora,
que fai tan doce a vosa xentileza,
unha soave tristeza
vén a bicar miña alma soñadora.

Algo que a por nas verbas non acerto
treme dentro de mín.

À voz que outrora
revoltada bradou no campo aberto
da loíta da inquedade,
a que que ergueu doída e pregadora
no miragroso altar da Saudade,
esmorece no vento,
vélese ronca, fúndese esvaída,
porque este voso nobre acollimento
esta romaxe pol-o amor garnida,
no corazón, imbel ô sufrimento,
abreume unha ferida,
e por ela, a facervos rendimento,
co-a gratitude quer saír a vida!

Tiña de ser. Ni é d-eles merecente
nin lle cadran loubanzas nin honores
a quen é, tan samente,
un nome mais no rol dos loítadores
n-un sentimento céltigo irmandados
para coídar do logro da semente,
para cumprir os místicos mandados
dos sagros Precusores,

dos que alzaron as pedras derrubadas
do fogar dos abós, dos que cubriron
de balsánicas frores as mans rudas
pol-o legón e o pico encorreadas,
e arrincaran cancións às arpas mudas
e roubando no Olímpo o lume sagro
encenderon nas almas apoucadas
as diviñas candelas do miragro;
de aqueles rexo paladíns xigantes
da casta forte e brava dos atlantes,
que até o circo da lúa
souperon enxergar a Terra súa.

Consentídeme, pois, que en encomenda
de amor e poesía,
às venerandas Sombras faga ofrenda
dos alaudos e as rosas de este día!

Tres séculos pasados da revolta,
fonte de bágoas por cativa sorte,
Galicia estaba envolta
n-un silencio de morte,
cando, cen anos fai, o novo alento
romántico, galgou de cume en cume
e apareceu Faraldo, alma de lume,
c-unha bandeira ô vento.
O seu brado chamando â loíta, tivo
resoancias de trono

e a Terra estremecida pol-o berro
da entraña no máis vivo,
espertou do seu sono.

Tamén caíeu maltreito. Do desterro
colleu, doente, o íspido camiño,
a reiberán do Miño
viveu galego en terra portuguesa
onde os ceos quíxeron que atopara
o imaxe viva, a frorecer, acesa,
da nova patria ceibe que soñara

Tras d-el enche a vereda
a falanxe garrida
dos bos e xenerosos:
Aguirre de alma inqueda,
xuvenil, encendida
nos feitos alteirosos,
forxador de unha rexa mocidade
do que inda Conxo garda na arboreda
o rumor do seu canto â liberdade.
o xuglar namorado e soñador
que eíquí rezou as ledas canturías
ô seu primeiro e derradeiro amor,
aquela nena, roiba
como as espigas do doirado trigo,
que ollara un día á veira das tranquilas
«ondas do mar de Vigo»;

Pondal esgrevio, trunfador varil
da serpente encantada
no con de Gondomil,
o que falou na noite aluarada
do seu linguaxe arpado ôs rumorosos,
abreu o dólmen co-a lumiosa espada
dos ritos misteriosos,
ô pé do castro altivo
vagou ô par da sombra de Finián
e escoitou o adíos ó chan nativo

de forzado simbólico de Orán;
e Rosalía, a Terra feita carne
envolveita en diviño resprandor
o cáliz sagrosanto
onde as viudas dos vivos e dos mortos
verteran o seu pranto
de amor e de dolor;
o gran Murguía druída derradeiro
cantor da nosa groria
que en traballo soedoso e siladeiro
labrou en follas de ouro a nosa historia;
e Curros o da lira de ouro e ferro,
e do punxente berro
que furou as estrelas
e cen e cen que no fragor das loitas
forxaron hinos e teceron coitas,
azos da patria e místicas arelas.

Galicia alenta d-eles n-estes días
Chegue, pois, o arrecendo de estas rosas
ós altos ceos a rexión tranquiá
das sombras vagorosas.

—
N-esta hora de emoción
en que o meu corazón
diante d'eles abala,
leial e sentimento do meu pobo,
Díos no peito, nos beizos nosa fala,
a vella profesión de fé renovo:

Do meu fogar no caricioso achego,
con meus irmáns en saudosa apreta
da miña Terra enxebre namorado,
quero morrer, como nacín, gallego.
para decirlle meu amor, poeta;
para loitar pol-o seu ben, soldado.

Este número foi revisado pol-a censura

O G A I T E I R O

Vou a dar o adeus á compañeira da miña vida, a doce poesía. ¿Para qué cantar? ¿Para qué escribir mais? Os meus dedos envellecéronse sobre das cordas da arpa e atópanse cansos de servir; a mesma arpa, a derradeira vegada que a pulsei entre saloucos e sospiros inquedos pareceume que me decía: Abonda. Vou, pois a lle dar a derradeira aperta e a pendural-a dedos mais benzos d'inspirados.

Abonda xá de versos místicos; abonda de poesías guerreiras; abonda de hinos patrióticos, abonda de cántigas á fé. A deus, cancións de primaveira; xa non en dozareis outra vegada os meus beizos, xa non faredes batir ás do meu corazón; maio e abril voltarán milleiros e milleiros de vegadas mais non voltarán para min. Tragnerán aínda moitos cestos ategados de rescendentes e belidas frores pero todas as valeirará n'outros hortos, As árbores do meu xardín non voltarán a frorecer, os gorrións que n'eles aniñaban cada primaveira non voltarán a aniñar e os reiseñores que n'eles cantaban non voltarán a cantar.

O gris outono desfollou os meus carballos, os meus almendros, as arbredas vestíronse de loito e as montañas esfondadas hoxe co'a xia da agardan asustadas a neve do inverno que se aveciña. As copras de *cena.nellos*, os sete gozos da Virxe que cantei de porta en porta fai tantos anos o Sábado Santo despois do toque de gloria voaron lonxe, moi lonxe e para non voltar; a miña Pascua pasou fai tempo e somentes agardo celebrar no ceo aquela Pascua que non rematará endexamais. Se ali cántase, aló voltarán a cantar. Adeus para sempre, cancións e poesía.

Esto decíame eu fai pouco amargurado pol-as oleadas da existencia, dobregado e abatido pol-os ventos da tribulación. Saín do meu carto pechado e estreito e atravesando a Rambla, esa grande e numerosa arteria de Barcelona, metínme pol-a rua de Tallers, deica o lado da cibdade en que mais perto óllanse o verdor dos campos, o azul das montañas e encol de todo o do ceo. Desexaba respirar

ars puros e libres e alonxar a morriña que, proviñente de varias cousas que quería esquecer, facíase dona de min e atabame de pes e mans, de corpo e de espírito.

Ao pasar, rúa arriba, por diante da de Vall-doncella, vin sair d'esta un galego de barba cana e figura venerable, coroada pol-a mouteira, tocando maxistralmente a flaqueada gaita co roncón ao lombo como é uso nas riveiras do Miño. Pareseume que saía pouco satisfeito d'aquel barrio obreiro en que as suas cántigas haberían sido pouco comprendidas e a duras penas escoitadas. Cando, a dobrar tallers arriba, ollou nas fenestras do Hospital militar, gorras de cuartel, a sua fisonomia animouse sospeitando que tal vez alí dentro habería quen o comprendese. Hinchou o roncón que enfraquecía por momentos e baixaba languidamente os seus sons e tocou un d'aqueles aires que, irmáns da muiñeira, fan chorar aos hipocondriacos fillos de Galicia

Non sei si no Hospital habería algún a quen no hoco do leito chegase aquela doceisima lembranza da Patria. Non sei si habería algún que chorase; pero a min aquela extrana e melancónica armoñía facíame retornar aos difosos tempos da miña infancia, lembrame os sinxelos contrapases da praza do meu pobo e o vello gaiteiro de gambeto e barratina bermella que pechou os ollos sin que ninguén quixera adprender a sua profesión, lembroume o meu país e meus irmáns, Deus os teña na sua gloria, e aos meus compañeiros que repousan a carón d'eles no mesmo cimiterio e asomaron as bágoas aos meus ollos.

O pobre xuglar despois de tanxer quizais a millor tocata do seu repertorio, dirixiu a ollada deica as fenestras do Hospital na esperanza de que baixase, non a paga, unha proba de agradecimento, unha esmola, que por pequena que sexa, anima a agardar outra aos probes de Xesucristo. Mais en baluto; nin do Hospital nin das casas veciñas caíu unha triste moeda de cinco céntimos. O que baixou foron uns berros de «Fora, fora» que fixo voltar estranados a uns nenos que viñan da escola e sonreír a

uns faquines que cargaban un carro, e que a min fixome estremecer de indiñación e de pena.

O gaitero non é de madeira e terá adivertido o insulto, que caeu como unha pedra encol da sua cabeza e o terá sentido como unha puvoada ao mais fondo da sua alma; pero adoitado á loita pol-a vida e acostumado dende neno ás malas anadas, seguiu rúa arriba inflando a sua gaita e sin trocar de cántiga, o mesmo que se oubira chover, agardando quizais que ao voltar da esquina voltariase tamén o vento da fortuna.

Aquel acto de firmeza era unha repreñión para a miña debilidade. Aquel home sinxelo, que probablemente non sabía lêr, ten mais coñecemento do mundo que min e por eso trata con menosprecio que se meresce. A sua necesidade impertubabre deixoume avergoñado e confuso, moitos mais que se houbera leido un capítulo da *Imitación de Xesucristo*.

Eu tomei ésta inesperada leición como chegada das mans da Providencia e sin necesidade de ollar campos nin montañas voltei a casa curado da morriña, arrependido de terme querido despedir da poesía, inocente compañeira da vida que tanto ben me fixo e con desexos de reconciliarme co'a lira, si algún raio de inspiración me envía Deus na miña ancianidade. «Animo pois; adiante e fora», dixome a min mesmo. Sigaimos cantando: quen canta, sen mal espanta. *Exurge gloria mea; exurge psallerum et cithara*.

MOSÉN JACINTO VERDAGUER

LECTURAS

PROEL DE LUIS AMADO CARBALLO

ACÁBASE de poñer á venda un fermoso libro de versos do noso querido irmán e gaba-do poeta Amado Carballo. Temos á vista un exemprar que o seu autor adicounos con agrimo que estimamos.

«Proel» baixo unha portada cubista de Méndez encerra unha escollida colección de versos

de xeito moderno, de fermosa concepción e algúns inspirados no sentimento da Terra. Nas nosas páxinas temos publicado outras poesías de Amado Carballo que con tal motivo é fundamentalmente coñecido dos lectores de A NOSA TERRA: A inspiración e o sentimento que de sempre ollamos nas suas producións coñecidas ten «Proel» unha coidada e fermosa representación que conceitua ao seu autor de inspirado poeta, do sentimento doce e agarimante. Algo esquisito que se olla con pouca frecuencia son as corenta poesías que nos presenta en «Proel» e todas e cada unha deixan en quen lê un sabor de manxar escollido dino de se comentar con agrimo landatorio hacia o seu autor.

«Proel» é un libro do millor que se leva publicado en galego e tén ademais a boa condición de ser un libro de versos novos, modernos, que non veñen mal á poesía galega.

Terá de acadar o aprauso da crítica e o agrimo dos lectores. Pol-a nosa parte recomendamos-lo sinceramente e felicitamos de todo corazón ao seu autor.

CANTARES DA TERRA, F. SALGADO e LÓPEZ QUIROGA

Utro libro de versos que tamén acaban de publicar e que chega a nós con adicatoria do seu autor. En revistas e xornás de Galicia andan constantemente «Cantares da Terra» nos que o Sr. Salgado amosra intensa laboriosidade e non menos inspiración a veces. Versos cortos, folklóricos, moitos dos cales servirían ben para seren cantados pol-os coros. Escollimos entre os moitos que trae o libro uns cantos que damos hoxe aos nosos lectores.

En resume pódese dicir que «Cantares da Terra» non é un libro que dé gloria a unha literatura, mais non están mal esta cras de libros que poidera facer a boa labor de acostumar ás xentes a lêren galego. Quizais sexa éste o seu maior mérito, aparte de algúns versos que están moi ben.

Cobizamos un éxito de venda para «Cantares da Terra» e felicitamos efusivamente ao seu autor.

LEA VOSTEDE A **LAR** QUE SE EDITA NOVELA GALEGA MENSUALMENTE

AS NOVELAS "LAR"

LOITA, RAFAEL FERNÁNDEZ CASAS

N'ESTE número preséntanos LAR un novo novelista galego. Rafael Fernández Casas conosciudo noso como articulista en galego amóstrárenos agora en «Loita» con condicións boas para a novela na que aconsellámoslle continúe xa que pòdese agardar d'él moito bon en favor da nosa prosa.

«Loita» ven escrita con galanura grande e fondos coñecementos da lingua galega o cal constituíe un mérito que compre sinalar. Quen comenza tan ben ten o deber de continuar o camiño emprendido para enriquecemento da prosa galega e progreso da nosa literatura.

Un bon número da valiosa colección LAR pedra angular do noso renacemento literario.

FÁBULAS GALAICO-CASTELLANAS.

POR AMADOR MONTENEGRO SAAVEDRA

D. Amador Montenegro Saavedra, académico de número da gallega e ben conosciudo na literatura nosa acaba de publicar un libro de fábulas galaico-castellanas. Un libro de tamaño moi axeitado de 160 páxinas con 45 fábulas galegas e 29 castelñas:

Como di o seu autor n'unhas verbas galegas a xeito de introito, son algunhas reformadas d'un libro que xa fiña publicado no ano 1892 outras novas.

Inferésonos fondamente a súa lectura por ser este un xénero aínda non cultivado con intensidade na nosa literatura, pol-o que ten de interesante, ilustrador e axeitabre para o ensino nas escolas que os escolantes deberan ter en conta e pol-o mérito literario indiscutible que o libro encerra. Por todo elo a lectura do libro produxo en nós un efecto de fondo e ledo agrado pol-o que ten de meritorio para o seu autor que d'este xeito aporta á literatura galega ao mesmo tempo que o primeiro libro d'este xénero o exemplo para o seu cultivo cuxa importancia non é preciso resaltar. De ahí que recomendemos sinceramente a súa lectura como tamén cómprenos indicar que é un libro por medio do cal pòdese ademirabilmente acostumar aos nenos á lectura en galego. Xá o di tamén o seu autor e quixéramos que o exemplo que él indica tivera imitadores.

Reciba o señor Montenegro Saavedra a nosa cordialísima embora pol-a publicación de

libro fan interesante e tamén o noso agradecemento pol-o exemplar que agarimosamente sirvéuse nos adicar.

Meus amigos

*Os que coma min cargados
de penas no mundo están
no-nos quero para amigos
nin os quereirei xamais.*

*Se consolo cabo d'eles
o meu peito vai catar
soio queixumes atopa
con que choran o seu mal.*

*Eu no-nos culpo, pois sei
que coma min eles van
buscando quen'os console
sen xamais o atopar.*

*Mais vou * * *
seguro de con el dar
que se non me calma a y-alma
muito consolo lle dá.*

*O lugar onde o atopo
e moi cerca do meu lar
xunta unhos nenos pequenos
co ceu alí veu pousar.*

*Cos seus tenros agarimos
e co seu doce falar*

*cas suas maiñas brancas
e co seu craro cantar;*

*Cas suas risadas frescas
e co seu meigo mirar*

*co seu contento e alegría
e sempre co seu brincar;*

*Por mais ca y-alma non queira
por forza se ha d'alegrar
e tornándose unha nena
coma ela ha de saltar.*

VICENTE CASTELO.

Loiba 17-VI-927.

N. da R.—Temos recibido con unha carta ategada de sinxeleza estos versos de Vicente Castelo na que o seu autor nos pide a súa publicación. No noso desexo de agarimar a que nes comencan e de alentalo para a perseverancia e milloramento damol-os a publicidade cobizando que co tempo o seu autor poidanos dar millores produciós poéticas.